

Evocació d'una programació peculiar

Jordi Maluquer, que va ser director del teatre durant un període de "transició" de quatre mesos, analitza la programació del Gran Teatre del Liceu durant els anys en què va estar regit per un Consorci públic, amb participació de les administracions.

La fredor de les dades ens diu que el Liceu es va cremar el 31 de gener de 1994; que les obres (sense la nova instal·lació tècnica i sense les sales d'assaig) es van pressupostar el 28 de juliol del mateix any en 9.600 milions de pessetes; que les obres de reconstrucció no van començar fins el 16 d'agost del 95; que un dels arguments per refer-lo tal com era —que s'havia cremat el moblatge i la decoració però que l'estructura continuava dempeus— va quedar sense base quan es va enderrocar el que en quedava per adaptar l'estructura a les noves inclinacions; que la troballa d'una gran bossa d'aigua (gener 96)—cosa que tots els que hi treballaven sabien— va encarir les obres de fonamentació del teatre; que l'abril de 1996 es va desestimar el projecte ideal per a la caixa escènica per un de suficient i comprovat; que l'octubre de 1997 la reforma es quantifica ja en 14.683 milions; que una nova dificultat es detecta l'estiu de 1997: cal reforçar l'estructura del Saló dels miralls, des del vestíbul, perquè s'han detectat esquerdes al terra; que la inauguració, prevista per finals de 1997 es posposa fins ara, el 7 d'octubre de 1999, cinc anys i vuit mesos després de l'incendi; que un directiu del teatre (*Presència*, 25.09.99) admet que fins ara el cost de les obres ha superat els 17.500 milions. Tot això són dades per a la memòria perquè si la sala és acollidora, ajuda a ennoblir l'acte de gaudir de l'òpera i la sonoritat és satisfactòria —com sembla per les proves fetes— la societat as-

sumirà la desgràcia, les dificultats i les possibles incoherències. La relativa privació d'òpera —almenys en les condicions adequades— durà a un refloriment de l'afecció al gènere demostrada en tots els indrets pels quals s'ha anat escampant: Sabadell, Reus, Girona, Figueres, Sant Cugat, Terrassa, Lleida, TNC,

Teatre Victòria, Palau de la Música, Peralada, Malic, Mataró...

Quant a estructura organitzativa, déu n'hi do del canvi. El Liceu era un teatre de la Societat del Gran Teatre del Liceu explotat per un Consorci públic en el qual els anomenats "propietaris" hi participaven. Ara ha passat a ser un teatre

Josep Carreras, en una representació de 'Carmen' de Bizet. El tenor de Sants, com també Pons, Caballé o Aragall, hi van actuar assíduament.

El Liceu, sota control públic, va passar de setze títols a la temporada 87/88 a deu en la 92/93. El nombre d'espectadors, però, va augmentar de 9.200 a 15.250 el 92/93.

públic propietat d'un Consorci explotat per una Fundació. Hi havia un patronat, una comissió delegada i, executivament, estava regit per un administrador general, Josep M. Busquets (i en la transició durant quatre mesos per un Director, el que subscriu) amb la supervisió d'un consultor, Manuel Ingla, i artísticament era dut per un administrador artístic, Albin Hanseroth, coordinat amb una Comissió artística integrada pels directius de la casa, el director tècnic i, en funció dels grans coneixements del món de l'òpera que tenien els directors musicals, també pel director de l'orquestra, Uwe Mund, i el director del cor, Romano Gandolfi.

Ara hi ha una comissió executiva, un director general, Josep Caminal, una gerent, Gemma Sendra, un director artístic, Joan Matabosch i són directors de l'orquestra i el cor Bertrand de Billy i William Spaulding respectivament.

L'important d'un teatre és, però, la programació i la qualitat mitjana de les produccions que ofereix. Tota la resta són noms per a l'arxiu dels *connaisseurs*. Evidentment el canvi d'una gestió compartida –a Manuel Ingla li agradava de dir que un teatre d'òpera era un organisme i no un organigrama– a l'actuació d'un director artístic amb plena responsabilitat ha de dur a canvis d'oferta. Segurament a una línia més definida tot i saber que en ser l'únic gran teatre de Catalunya amb els mitjans suficients per a representar òpera, obliga sempre a fer una programació eclèctica.

Els criteris que van governar els quatre anys de Comissió artística van ser fer una programació que donés cada any satisfacció als verdians: *Simon Boccanegra*, *Un ballo in maschera*, *La Traviata*, *I Lombardi*, *Il Trovatore* i, pel 93/94, hi havia programat un *Don Carlo* que l'incendi va impedir; als devots del *bel canto* (Bellini/Donizzetti, tan lligats als inicis del Liceu): *I Puritani*, *Roberto Devreux*, *Il Campanello*, *Maria Stuarda*, *Ana Bolena*, *L'Elisir d'amore* i *La Fille du régiment*; als rossinians: *Il Barbiere di Siviglia*, *La Cenerentola*, *La gazza*

EDU GARCIA-ZOOM

Durant el període que governà la comissió artística es va donar l'oportunitat d'entrar a l'òpera a Jordi Savall o Mario Gas.

ladra; als mozartians (hi havia el projecte d'incloure obres de Haydn i coetànies de Mozart): *Così fan tutte*, *Don Giovanni*, *Die Zauberflöte*, *Idomeneo*, *Le nozze di Figaro*; als wagnerians: *Die Walküre*, *Tannhäuser*, *Lohengrin*, *Der Fliegende Holländer*; als puccinians: *Manon Lescaut*, *Tosca*, *La Bohème* i pel 94 s'havia previst *Turandot*; als straussians: *Elektra*, *Ariadne auf Naxos*, *Capriccio*, *Salomé*; als devots de l'òpera francesa: *Les contes d'Hoffman*, *Werther*, *Carmen*; de l'òpera russa: *Eugène Onieguin*, *Boris Godunov*, *Pikovaya Dama*; de compositors dels Països Catalans: *Cristòbal Colon* de Balada, *Una cosa rara* de Martin Soler, *The Duenna* de Robert Gerhard; d'altres compositors actius a la segona meitat del segle XX: *Einstein on the beach* de Philip Glass, *Marius i el Màgic* de János Vajda, els *Gurrelieder* d'Ar-

nold Schonberg, *Mathis der Maler* de Hindemith.

En la primera programació 1999/2000 –les altres temporades a partir de l'incendi, irregulars, en diferents espais, malgrat que per si soles mereixerien un comentari sucós, no es poden equiparar– aquest equilibri s'ha perdut.

També es va tenir en compte atendre les figures de la casa (Josep Carreras, Joan Pons) mentre es va poder –la Caballé es va desdir per raons concretes d'una *Walkyria* l'any 91 i ja no va fer cap més òpera– i es va recuperar Jaume Aragall que feia temps que no cantava al Liceu. Vam poder gaudir també de la mestria de grans directors com Silvio Varviso, Peter Maag, Václav Neumann, Wolfgang Sawalisch, Richard Bonyngé i Gerd Albrecht. Es va donar la mà a Jordi Savall per entrar al món de l'òpera: la citada *Una cosa rara* i l'*Orfeo* de Monteverdi. Es va donar l'oportunitat a un tenor que s'ha posat al primer rengle, Josep Bros. I es va tornar a obrir la porta a directors d'escena del país: Mario Gas, Núria Espert, Josep Montañés i Emilio Sagi. També, perquè l'afecionat pogués comparar nivells sense moure's de casa, es va invitar cada temporada un teatre d'òpera que vingués amb tots els seus efectius: la 90/91 la Bayerische Staatsoper amb un *Don Giovanni*; la 91/92 la Hamburgische Staatsoper amb un *Tannhäuser*; la 92/93 L'Òpera Estatal d'Hongria amb *El castell de Barbablava*, *Mario i el Màgic* i *I Lombardi*; i la 93/94 estava convidada l'Òpera de La Monnaie/De Munt amb un Peter Grimes.

Des del punt de vista de rendiment social es va passar de 16 títols amb 59 representacions la temporada 87/88 (3,6 representacions per títol) a 10 títols i 61 representacions la 92/93 (6,1 per títol), el que suposà que cada òpera passà –l'ocupació era més del 95%– de ser vista per 9.200 persones a 15.250.

Ben condensada, aquesta és l'e-vocació d'un període que desitjo que quedi eclipsat pels encerts futurs.

Jordi Maluquer